

Hellig Tre Kongers Andagt Tirsdag 7. januar 2020 kl. 19.00

Klokkeringning og bedeslag

Præludium:

Introduktion

Som sædvanlig markerer vi Helligtrekonger med en aftengudstjeneste i Jyllinge Kirke. Det var Helligtre Kongers Dag i går, så vismændene er på vej hjem igen. Og den hellige familie, Maria og Josef og deres nyfødte. Ja, de er i huj og hast på vej væk fra Betlehem, på vej mod Ægypten, på flugt fra Kong Herodes' soldater. Det er den flugt, vi i år vil opholde os lidt ved.

Bøn:

Jesus Kristus

Du, som kom til verden som lyset i mørket.

Lad dit ord skinne for os som ledestjerne,
der viser os vej til livet.

Lad din Ånd lyse for os,
så vi aldrig skal vandre i mørket.

For i dig er den herlighed,
som din far har beredt for alle folkeslag
og også for os, som er forsamlet i dit navn.
Amen

Salme 138 som vekselsang

Tekstlæsning: Matt. 2.1-12

Solo: 899 i Kirkesangbogen Vise mænd kom den lange vej...(Radmila)

Tekstlæsning: Matt. 2.13-15

Salme: 134 Vorherre han er

Middelalderlegenden om flugten

Ligesom der ikke står meget i Mattæusevangeliet om de vise mænds besøg i stalden, så står der heller ikke meget om flugten til og opholdet i Ægypten.

Det giver rum for fantasi og for legender. Legender har naturligvis sjældent meget med den historiske sandhed at gøre; men de kan gøre os klogere alligevel – netop hvis vi læser dem som legender, der vil fortælle os om meningen med tingene.

Den store legendeskriver fra middelalderen om de hellige tre konger, Johannes af Hildesheim, har naturligvis også fortællinger om flugten til Ægypten og opholdet der.

Han fortæller, at Maria og Josef først bragte barnet til en hemmelig hule og blev der indtil barnet skulle fremstilles i templet. Dermed får legenden harmoniseret forholdet til fortællingen om fremstillingen i templet hos evangelisten Lukas, der jo slet ikke har flugten med.

Men legenden fortæller også, at medens de var i hulen kom mennesker til dem med alt hvad de havde brug for, fordi de holdt meget af Maria. Middelalderlegenden er jo opstået i en tid, hvor Mariadyrkelsen tog fart, og legenden fortæller, at der stadig på stedet er bevaret den sten, som Maria sad på, og på stenen er der en plet, der opstod, da der sprang en dråbe mælk fra Marias bryst. Og jo mere man skurer på pletten, jo klarere bliver den, fortæller Johannes af H. Den forsvinder ikke. Da de i al hast måtte flygte fra hulen igen, glemte Maria både bleer skjorte, og disse blev 3 århundreder senere fundet af Helena, kejser Konstantins mor, og gjort til store relikvier i domkirken i Byzans.

Så efter barnets fremstilling i templet, flygter familien til Ægypten. Og – står der i legenden – på alle veje, de gik, både på flugten ud og på flugten tilbage igen groede der en bestemt slags særlige roser frem, der ikke voksede noget andet sted på jorden. Disse roser kaldte man senere for Jeriko-roser, og beduinerne begyndte at tage stiklinger af dem og tage dem med og sælge dem til pilgrimme og andre, og således blev Jeriko-rosen spredt vidt ud i verden.

Legenden fortæller, at Jesus blev med Maria og Josef i Ægypten i 7 år. De boede i en landsby nær byen Alkarje, der i middelalderen var sultanens by, Alkarje. Johannes af hildesheim beskriver Alkarje som en voldsomt stor by, 7 gange større end Paris på hans egen tid. Og han fortæller henført om balsambuskenes skønhed og den velsignelse, der hviler over stedet. Den kommer af, fortæller han, at Jesus badede i det vand, som buskene blev vandet med. Og det er stadig sådan, at sultanen sætter en kristen til at passe balsambuskene, for hvis en hedning gør det, tørrer de ud og dør.

Solo: Herre du vandrer

Selma Lagerlöf Flugten til Ægypten, genfortalt

Langt borte, i en ørken ovre i Østerland voksede der for mange, mange år siden en palme, der både var umådelig gammel og umådelig høj. Ingen, der drog igennem ørkenen, kunne lade være at standse og betragte den; thi den var meget større end andre palmer. Som nu denne store palme stod i sin ensomhed og skuede ud over ørkenen, fik den en dag øje på to ensomme mennesker, som kom vandrende langt borte, to fremmede i ørkenen – en mand og en kvinde, der hverken havde vejviser eller lastdyr eller telt eller vandsæk.

Sandelig, sagde palmen til sig selv. Disse to er kommet hid for at dø.

Palmen så sig hurtigt om til alle sider. Det undrer mig, sagde den, at løverne ikke allerede er ude at jage efter dette bytte. Men jeg ser ikke en eneste røre sig. Der venter dem en syv dobbelt død, tænkte palmen. Løverne vil sluge dem, slangerne stikke dem, tørsten fortære dem, sandstormen begrave dem, røverne ihjelslå dem, solstik opbrænde dem, angsten tilintetgøre dem.

Ved tørken og vinden! sagde palmen, idet den dermed anråbte livets farligste fjender, hvad er det, kvinden bærer på armen? Jeg tror, disse afsindige også har et lille barn med! Kvinden bar på et barn, der sov. Hun havde løftet kjolen op om det for at beskytte dets nøgenhed. Palmen tænkte: Hun har i stor hast revet det op af sengen og er styrtet afsted med det. Nu forstår jeg det: disse mennesker er flygtninge.

De er så angst, at de endnu hverken føler træthed eller anden pine, men jeg ser tørsten skinne dem ud af øjnene. Jeg skulle vel nok kunne kende et tørstigt menneskes ansigt. Og da palmen kom til at tænke på tørsten, gik der en krampetrækning igennem dens høje stamme, og de lange blades utallige flige krøllede sig sammen, som om man holdt dem over ilden.

Kunne jeg råde dem, ville jeg bede dem vende om. Deres fjender kan aldrig blive så grusomme imod dem som ørkenen, tænkte palmen, hvis bladede bevægede sig i en underlige susen, på samme tid sørgmodig og smuk.

Og mens bladene vedblev at bevæge sig i den susende melodi, mindedes palmen, hvordan engang for meget længe siden to herlige mennesker havde gæstet oasen.

Det var dronningen af Saba, der var kommet did, fulgt af den vise Salomon. Den skønne dronning var på vej hjem til sit land. Kongen havde fulgt hende et stykke på vej, og nu skulle de skilles. Til minde om denne stund, sagde så dronningen, lægger jeg nu en daddelkerne i jorden, og jeg byder, at der af den skal blive en palme, som skal vokse og leve, til der i

jødeland opstår en konge, som er større end Salomon. Og idet hun sagde dette, lagde hun kernen i jorden, og hendes tårer vandede den.

Palmen undrede sig over, at den kom i tanke om dette netop i dag. Kan det tænkes, at denne flygtningekvinde er så skøn, at hun minder mig om den skønneste af alle dronninger, om hende, på hvis ord jeg har vokset og levet lige til den dag i dag?

Jeg hører mine blade suse stærkere. Det lyder vemodigt som en dødssang, som om nogen snart skal dø. Men det er jo ikke mig, for jeg kan jo ikke dø før der kommer en konge, der er større end Salomon. Det må gælde de to stakkels ensomme mennesker og barnet.

De havde fået øje på palmen og oasen og hastede nu derhen for at finde vand. Men da de endelig nåede den, sank de sammen i fortvivlelse, thi kilden var udtørret. Kvinden lagde udmattet barnet ned og satte sig grædende ved bredden af kilden. Manden kastede sig ned ved siden af hende; han lå og slog med knyttede hænder i den tørre jord. Palmen hørte dem tale med hinanden om, at de måtte dø. Den forstod også af deres samtale, at kong Herodes havde ladet alle børn på to eller tre år dræbe af frygt for, at den store, ventede konge i Juda var blevet født.

Gud vil hjælpe os, sagde kvinden. Men hvordan, sagde manden og sønderrev sine klæder i fortvivlelse.

Palmen hørte, at den vemodige susen i dens blade blev stærkere og stærkere. Kvinden havde åbenbart også hørt det; thi hun så op i træets krone. Og i det samme løftede hun uvilkårlig arme og hænder.

Dadler, dadler! råbte hun.

Der lå så stor en længsel i hendes stemme, at den gamle palme ønskede, at den ikke var højere end gyvelen, og at dens dadler var lige så lette at nå som tornebuskens røde bær. Den vidste nok, at dens krone hang fuld af daddelklaser, men hvordan skulle mennesker kunne nå op til en så svimlende højde?

Manden havde allerede på forhånd opgivet at nå den store palmes top. Men barnet, som løb og legede set, at daddelklaserne hang så højt, at det var umuligt at nå dem. Han løftede ikke engang hovedet. Han sagde til sin hustru, at hun måtte ikke trakte efter det umulige.

Men barnet, der havde løbet om alene og leget med pinde og strå, havde hørt moderens udbrud. Han stod et øjeblik og tænkte, så fløj et smil over hans ansigt. Han gik hen til palmen, klappede den med sin lille hånd og sagde med sin blide barnestemme:

Bøj dig, palme! Bøj dig, palme!

Men hvad var dette, hvad var dog dette? Palmebladene susede, som om en orkan for igennem dem, og der gik gysen på gysen gennem den høje stamme. Og palmen følte, at den lille havde magten. Den kunne ikke modstå ham.

Og med sin høje stamme bøjede den sig for barnet, som menneskene bøjer sig for fyrster. I en vældig bue sænkede den sig mod jorden og kom endelig så dybt ned, at den store krone med de bævende blade fejede henover ørkensandet.

Barnet syntes hverken at blive forskrækket eller forbavset, men med et glædesråb løb det hen og plukkede den ene klase efter den anden af den gamle palmes krone.

Da barnet havde fået nok og træet stadig blev liggende hen ad jorden, gik han igen hen til det og sagde med den blideste stemme: Rejs dig, palme! Rejs dig!

Og det store træ rejste sig stille og ærbødigt på sin spændstige stamme, mens bladene spillede som harper.

Nu ved jeg, hvem de spiller døds melodien for, sagde den gamle palme ved sig selv, da den igen stod oprejst. Det er ikke for nogen af disse mennesker. Det er for mig.

Men manden og kvinden lå på deres knæ og priste Gud.

Næste gang en karavane drog gennem ørkenen, så de rejsende, at den store palmes krone var visnet.

Hvorledes kan dette gå til? sagde en af de rejsende. Denne palme skulle jo ikke dø, førend den havde set en konge, der er større end Salomon?

Måske den har set ham, svarede en anden af ørken-vandrerne

Interludium

Refleksion

Vi ved jo ikke noget om Jesu barndom, men både middelalderlegenden og Selma Lagerløf fastholder den underfulde stemning, der hviler og beretningen om stalden i Betlehem og over de vise mænds tilbedelse. Jesu fødsel er et under og det under fortsætter med, at han bliver reddet og senere kan vende tilbage til Nazareth med Maria og Josef.

Man kan diskutere, hvad der er det mest underfulde – at Jesus også i sin barndom gør mirakler og får palmer til at bøje sig ned mod jorden – eller måske snarere, at Jesus vokser op som et helt normalt barn.

Jeg har på kunstmuseet i Köln set et billede fra 30'erne i klassisk stil, men forestillende jomfru Maria, der har en 6-7-årig Jesus over knæene og giver ham en ordentlig endefuld. Den udgave vakte voldsom bestyrtelse, da billedet kom frem. Men tanken om Jesus som et normalt barn er jo ikke fremmed for evangelierne. Den eneste historie vi har fra Jesu barndom og ungdom er den om, hvordan han som teenager løber væk fra sine forældre i Jerusalem og de først finder ham efter 3 dage. Det er jo ikke så smukt. Og vi har også barndomslegender om, hvordan han bruger sine underfulde kræfter til at hævne sig på legekammerater, indtil han bliver klogere og fortryder.

Måske er det godt at vi ingenting ved. Måske er det godt, at vi skal medtænke både det underfulde og eventyrlige og overjordisk smukke og det helt almindelige, der gør, at Jesus kom som et menneske, som en af os og netop var sammen med os.

Og for resten også med alle dem, der i dette nytår må flygte fra deres hjem for at undgå en grim skæbne. Amen

Salme: I ørkenen vandrer af Kaj Bollmann. Mel. ”O, Gud ske lov til evig tid”

Bøn og Fadervor

Slutkollekt

Vor Gud og Fader,

Du, som lod din stjerne ledsage de vise mænd fra Østen,

Og åbenbarede din enbårne søn for dem.

Lad også hans lys skinne for os og ledsage os på alle vore veje.

Giv os, at vi engang må nå frem til dit rige, hvor vi kan lovsynge dig, du lys af lys, og falde på knæ sammen med de vise mænd og den hele verden, for din søn Jesus Kristus, vor Herre og frelser.

Hør os, når vi sammen beder, som han har lært os det:

Fader vor...

Salme: Dejlig er den himmel blå,

Velsignelsen

Postludium: